

जाहिरातींचे दर.

सालील पत्त्यावर चोक्रशी
करावी.व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधवास' पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु. ४

(टपाल इंग्रजील माफ)

किरकोळ अंकास

दोन आणे.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । —कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख ६ जून १९४५

अंक २३

श्री—श्री—श्री—श्री—श्री

श्री दी बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट
लिमिटेड, पुणे २. श्री

श्री नवीन शेअर विकण्याकरतां एक्झॅमिनर ऑफ कॅपिटल इश्यूज,
न्यू दिल्ली, ह्यांचेकडे अर्ज केला असून श्री
पत्रव्यवहार चालू आहे.

श्री डिस्टिलरीच्या उभारणीचें काम सुरू आहे. श्री

श्री कंपनीने ऑर्डिनरी शेअरवर १० टक्के
डिव्हिडंड दिलें आहे. श्री

सी. जी. आगाशे आणि कं.,
मॅनेजिंग एजंट्स.

श्री—श्री—श्री—श्री—श्री

विविध माहिती

४० लक्ष रुपयांची फसवेगिरी

अहिलूर टेल्ग्राफ स्टोर्समध्ये फसवणुकीचा एक प्रकार आढळला असून त्यामुळे हिंदुस्थान सरकारचे ४० लक्ष रुपयांचे नुकसान झाले आहे. चौकशी चालू आहे.

अमेरिकेची सैनिक हानी

चालू महायुद्धात अमेरिकेचे १० लाखांवर सैनिक आतापर्यंत कामास आले आहेत. त्यांत २,२७,०९७ मृत, ६,०७,४६८ जखमी, ६३,४५५ बेपत्ता व १,०४,८६७ युद्धकैदी झाले आहेत.

किलोस्करवादी येथे ऑइल इंजनांचे उत्पादन

ब्रश इलेक्ट्रिकल इंजिनारिंग कंपनी व ब्रिटिश ऑइल इंजिन एक्सपोर्ट कंपनी ह्यांचे किलोस्कर बंधूबरोबर करार झाले आहेत. त्या अन्वये, बरील दोन ब्रिटिश कंपन्यांचा माल किलोस्करवादी येथे तयार होऊन हिंदुस्थानांत विकला जाईल. दीड ते पंधराशे अश्वशक्तीची सर्व तऱ्हेची इंजने किलोस्करांच्या कारखान्यांत तयार होऊं लागतील व त्यासाठी कारखाना वाढविण्यांत येईल.

आर्थिक नियोजन आणि मध्यवर्ती सरकार

“नियोजनात्मक आर्थिक प्रगति घडून येण्यास हिंदुस्थानांत चलवान मध्यवर्ती राजकीय सत्ता अत्यावश्यक आहे, पण एकीकडे सध्या अधिकारारूढ असलेले सरकार कामचलाऊ स्वरूपाचे असल्याने त्यावर जनतेचा विश्वास नाही आणि दुसरीकडे स्वतंत्र मध्यवर्ती सरकाराच्या स्थापनेस एक मोठा हिंदी राजकीय पक्ष विरोध करीत आहे. ह्या दृष्टीने पहातां हिंदुस्थानच्या भवितव्याची किट्टी राजकीय क्षेत्रांतच शोधावी लागेल आणि लॉर्ड वेव्हल इंग्लंडमधील आपल्या वाटाघाटीनंतर हिंदुस्थानांत ह्या संबंधांतली कोणती योजना बरोबर घेऊन जातात ह्यावर पुढील घडामोडी अवलंबून रहातील.” —मॅचेस्टर गार्डियन.

ब्रह्मदेश आणि हिंदुस्थान

“परतंत्र देशांस घटनात्मक आणि भरीव स्वातंत्र्य देण्याची आपली इच्छा इंग्लंडने व्यक्त केली आहे, तिच्या सत्यपणाची कसोटी ब्रह्मदेशांत बनवल्या जाणाऱ्या राज्यघटनेने लावावयाची आहे अशी हिंदुस्थानची समजूत आहे.” —लंडन टाइम्स.

कपास गोळा करतांना होणारा पानांचा उपद्रव

कपाशीची बोंडे तोडतांना, पानांचा मोठा अडथळा येतो. पानांच्या सावलीमुळे बोंडे तयार होण्यास वेळ लागतो, बोंडे नीट फुटत नाहीत व त्याचा उत्पादनावर परिणाम होतो. ह्यावर उपाय म्हणून अमेरिकन सायनामिड कंपनीने एरो डिफ्लोडिअंट ह्या नांवाची एक औषधी पूड तयार केली आहे, ती विमानांतून कपाशीच्या शेतांवर टाकली म्हणजे थोड्याच दिवसांत पाने गळून पडतात. कपाशीवर मात्र त्याचा वाईट परिणाम न होतो, काढ्यांवर पांढरा कापूस तेवढा शिष्टक राहतो. कॅलिफोर्नियातील कपाशीच्या शेतांवर ह्या शोधाचा प्रयोग गेल्या मोसमांत करण्यांत आला, तो यशस्वी ठरला आहे. कपास गोळा करण्यासाठी यंत्र-सामुग्रीचा उपयोग करण्याची कल्पना त्यामुळे लवकर व्यवहारांत येईल, अशी अपेक्षा आहे.

मद्रास प्रांताची युद्धोत्तर पुनर्घटना

मद्रास प्रांताने आपल्या युद्धोत्तर पुनर्घटनेच्या योजनेची रूपरेषा देणारे पुस्तक नुकतेच प्रसिद्ध केले आहे. ह्या योजनेस एकूण १३६३ कोटी रुपये खर्च येईल, त्यापैकी ५० कोटी रुपयांचा खर्च मध्यवर्ती सरकार सोशील.

अमेरिका डॉलर्स कसे मिळविणार ?

“अमेरिका आजवर माल निर्गत करीत होती तरी इतर देशांचा माल आयात होऊं देण्यास ती नासुष होती. त्याकारणाने, अमेरिकेच्या निर्गतीची फेड होणे कठीण जाई. परदेशी गुंतविलेल्या रकमांवरील व्याज वसूल करणेहि अमेरिकेला कठीण जाई. ही परिस्थिति सुधारली पाहिजे. परदेशांतून प्रवासी उतारू आकर्षून त्यांस अमेरिकेत पैसा खर्च करण्यास लावणे हा त्या पैशाच्या किंमतीचा माल निर्गत करण्यासारखेच आहे.” —अमेरिकेचे व्यापारसाल्याचे सेक्रेटरी, मि. हेन्री ए. वॅलेस.

देना बँकेची मद्रास येथील शाखा

देवकरण नानजी बँकिंग कं. लि. ची मद्रास येथील शाखा ता. ५ जून रोजी उघडण्यांत आली. ती धरून बँकेच्या आतां ४२ शाखा झाल्या आहेत.

अलाहाबाद बँक लि.

“चार्टर्ड बँक ऑफ इंडिया, ऑस्ट्रेलिया अँड चायना” ची वरील बँक संलग्न आहे. तिच्या ताळेबंदांतील काहीं आंकडे उद्बोधक आहेत. बँकेचे वसूल भांडवल ३५३ लक्ष रुपये आहे व रिझर्व्ह फंड ६० लक्ष रुपये आहे. शाखांच्या विस्तारासाठी बँकेने ६३,७३५ रुपयांचा फंड वेगळा काढून ठेवला आहे ! २३ कोटींच्या ठेवांपैकी ९ कोटी रुपये मुदती ठेवांचे आहेत. बँकेच्या ५ डायरेक्टरांपैकी ३ युरोपियन आहेत. अध्यक्ष व जनरल मॅनेजर युरोपियन आहेत.

दि कमर्शियल बँक लि., कोल्हापूर

या बँकेची पहिली शाखा, गेल्या गुडीपाडव्यापासून इचलकरंजी येथे मोठ्या प्रमाणांत सुरू झाली आहे. आतां या बँकेची दुसरी शाखा हुपरी (पेटा हातकणगले) येथे सुरू झाली आहे. तिचा उद्घाटन समारंभ, रविवार ता. ३६/४५ रोजी सायंकाळी ४ वाजतां हुपरी येथील श्रीअंबाबाजीचे देवळांत, कोल्हापूर संस्थानचे सरमुमैसाहेब रावव.पी. बी. पाटील यांच्या हस्ते झाला. बँकेचे खेळते भांडवल १५ लक्ष रुपयांवर आहे. श्री. गणपतराव लक्ष्मणराव साळोसे हे तिचे मॅनेजिंग डायरेक्टर आहेत.

Deccan Institute of Commerce, Poona

(Recognised by Government)

Opens for 1945-46 Session on Monday the 25th June. Students coached up for G. D. C. & C., L. C. C., D. Com. (I. M. C.), R. A. (1st Part) G. D. C. & A., Shorthand and Typewriting. Last date admission 15th July. Morning and evening classes. Highly qualified and experienced staff. Prospectus free on application to :

592/3 Budwar Peth,
Opp. New English School,
Poona.

SECRETARY.

अर्थ

हिंदी कारखानदारांचे इंग्लंडमधील कार्य

हिंदुस्थान सरकारचे आर्थिक नियोजन मंत्री, सर आर्देशीर दलाल आणि श्री. बिल्हा, श्री. टाटा इत्यादि प्रमुख हिंदी कारखानदार सध्या इंग्लंडमध्ये आपापल्या कार्यात व्यापृत असून त्याचा उद्देश स्पष्ट करित आहेत. ब्रिटिश उद्योगधंद्यात झालेल्या सुधारणां अवलोकन करून हिंदी व्यापार व कारखाने ह्यांची प्रगति घडवून आणण्यासाठी काय करणे इष्ट आहे ह्याची कल्पना बांधणे आणि ह्या कामी ब्रिटिश धंदेवाल्यांचे शक्य तेवढे सहाय संपादन करणे ह्या आपला उद्देश आहे असे श्री. बिल्हा आदिकरून हिंदी कारखानदारांनी म्हटले आहे. आपण विशिष्ट ठरलेल्या धोरणाने शिष्ट-मंडळ म्हणून एकत्र इंग्लंडला आलो नाही, आपला हिंदुस्थान सरकारशी संबंध नाही, आपणापैकी प्रत्येकजण स्वतंत्र रीतीने घहाणी व बोलणी-चालणी करण्यास मोकळा आहे आणि राष्ट्रीय मध्यवर्ती सरकार हिंदुस्थानात स्थापन झाल्यावाचून येथील औद्योगीकरण शक्य नाही हे आपले मत ठाम आहे असा खुलासा त्यांनी केला आहे. हिंदुस्थानची औद्योगिक उन्नति स्वतःच्या हितास बाधक नसून परिपोषकच आहे ह्या जाणीवेने ब्रिटिश कारखानदारांनी त्यांचे स्वागत केले आहे. हिंदी कारखानदारांस मुख्यत्वेकरून ब्रिटिश यंत्रसामुग्री आणि यांत्रिक तज्ञांचे सहाय ह्यांची आवश्यकता तीव्रतेने भासत आहे आणि त्यांचा पुरवठा मामुली व्यापारी व्यवहाराच्या स्वरूपात करतांना भागीदारीसारख्या अटी इंग्लंडमधील कारखानदार लादतात की काय आणि त्या कमी-अधिक प्रमाणात मान्य केल्या जातात की काय हा येथे सरोस्वर महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

हिंदी कारखानदारांच्या ब्रिटिश धंदेवाल्यांशी चाललेल्या वाटाघाटीविषयी कुतूहल आणि शंका ह्या देशांत प्रदर्शित केल्या जात आहेत ह्याचे कारण त्यांतून कोणते व्यापारी करार निष्पन्न होतात ह्यासंबंधातील लोकांस वाटणारी भीति हे आहे. स्वतःच्या दृष्टीने योग्य दिसतली ते करार करण्यास ते समर्थ आहेत, परंतु स्वतःच्या धंद्यांस लागणारे जकातीचे व इतर संरक्षण ते पुढे मागू लागतील तेव्हा तो राष्ट्रीय धोरणाचा व हिंदी जनतेच्या स्वार्थत्यागाचा प्रश्न होईल. हिंदी भांडवलाने व हिंदी लोकांच्या फायद्यासाठी चालविल्या जाणाऱ्या कारखान्यांसच तेवढे संरक्षण द्यावे अशी त्यांची आजपर्यंतची मागणी असून ती यथार्थ आहे अशी समजूत देशांत दृढ झाली आहे. ह्या राष्ट्रीय धोरणाशी विसंगत असे वैयक्तिक करार त्यांचेपैकी कोणी केल्यास ते लोकमतास पसंत पडणार नाही. अशा करारांची भाषा बोलण्यांत आल्याच्या बातम्या कानी आल्यावरूनच इंग्लंडमध्ये सध्या वाटाघाटी करित असलेल्या हिंदी कारखानदारांच्या कार्यक्रमावर टीका झालेली आहे. हिंदुस्थानचे औद्योगीकरण राष्ट्रीय सरकारच्या स्थापनेवाचून इष्ट नाही हे मत जर सर्वमान्य आहे तर ही गोष्ट घडून येण्यापूर्वीच ब्रिटिश कारखानदारांशी बंधनकारक करार करणे

कितीसे श्रेयस्कर आहे असा प्रश्न विचारण्यांत येत असून श्री. बिल्हा आदिकरून पुढाऱ्यांनी केलेल्या खुलाशांत त्यास उत्तर नाही. त्यांच्याशी संबंध असलेल्या काही व्यक्तींनी आणि प्रत्यक्ष सर आर्देशीर दलाल यांनी काढलेल्या विशिष्ट उद्गारांनी टीकाकारांची शंका दृढ झाली आहे. स्वदेशी धंद्यांत ब्रिटिश कारखानदारांस थोडीशी भागीदारी देण्यास काय हरकत आहे, त्यांत हिंदी भांडवलाने व व्यवस्थेचे वर्चस्व असले म्हणजे झाले, असाहि युक्तिवाद केला जात आहे. आम्हांस हिंदुस्थानचे औद्योगीकरण नाही झाले तरी पुरवेल पण आम्ही आपले आर्थिक व पर्यायाने राजकीय स्वातंत्र्य यत्किंचितही गमावण्यास तयार नाही, अशी निर्वाणीची भाषा बोलण्यांत येत आहे, तिचे रहस्य ध्यानांत येणे आवश्यक आहे. हा राष्ट्रीय आर्थिक धोरणाचा विषय आहे आणि त्याचे संबंधातील निर्णय सध्याचे हिंदुस्थान सरकार व व्यक्तिः मोठे कारखानदार करू शकत नाहीत. हिंदी धंद्यात कायद्यांत ब्रिटिश धंदेवाल्यांच्या हितसंरक्षणार्थ घातलेले निर्बंध काढून टाकण्याचा प्रश्न ह्याच वेळी सर आर्देशीर हाताळित आहेत हे विसरून चालणार नाही. त्यांचे इंग्लंडमधील कार्य आणि हिंदी कारखानदारांच्या तेथील वाटाघाटी ह्यांचा ह्या रीतीने महत्त्वाचा परस्पर संबंध आहे हे लक्षांत ठेवणे आवश्यक आहे.

हिंदी कारखानदारांचा इंग्लंडमधील दौरा हा ह्या देशांत वादाचा विषय झाला असून त्याचे संबंधांत शंका आणि खुलासे प्रसिद्ध होत आहेत, ह्या कारणाने त्याची फोड करणे आवश्यक झाले आहे. स्वदेशी उद्योगधंद्यांची उन्नति साधण्यासाठी हिंदी कारखानदारांनी इंग्लंड व अमेरिका ह्या देशांत जाऊन आवश्यक ती यंत्रसामुग्रीच्या खरेदीची वगैरे व्यवस्था करावी हे त्यांचे पुरोगामी कर्तव्यच आहे. त्याचप्रमाणे, त्यांनी आपापल्या धंद्यांच्या दृष्टीने जरूर ते करार परस्थ व्यापाऱ्यांशी करावे हेहि सरळ आहे. परदेशीय कारखानदार व व्यापारी त्यांस पट्टीला अशा अटीवरच हे सौदे करावयास तयार होतील हे उघड आहे. व्यापारी व्यवहार एकांगी असू शकत नाहीत; ते व्यवहार करणाऱ्या दोन बाजूस हितावह व सोईचे असावे लागतात. ह्या दृष्टीने हिंदी कारखानदारांच्या परदेशातील दौऱ्यांत आक्षेप घेण्यासारखे काही नाही. तथापि, त्यांचे सौदे सरकारच्या विद्यमान व्हावयाच्या हिंदुस्थानच्या औद्योगीकरणाच्या योजनेचा एक महत्त्वाचा भाग होणार आहेत ह्याची आठवण ठेवली पाहिजे. विशिष्ट कारखानदारांच्या वैयक्तिक इच्छा, नफ्याच्या अपेक्षा व सोयी ह्यांचाच केवळ हा प्रश्न नसून संबद्ध हिंदी राष्ट्राच्या योजनात्मक उन्नतीचा त्यांच्याशी निकट संबंध आहे. तसेच, हिंदी राष्ट्रीय राजकारणापासून तो सर्वस्वी अलिप्त ठेवता येत नाही. औद्योगीकरणाचा राजकीय स्वातंत्र्याशी मेळ घालावा लागणार आहे ही गोष्ट हिंदी कारखानदारांसहि मान्य आहे. तेव्हा, त्यांचे वैयक्तिक व्यवहार निश्चित राष्ट्रीय धोरणाशी सुसंगत असले पाहिजेत हे स्पष्ट आहे.

श्री स्टार्लिंग फिल्म कं. लि.

हिंदुस्थानांत सर्वत्र सिनेमाचा प्रसार करण्याकरिता वरील नांवाची कंपनी इंग्लंडमध्ये नोंदण्यांत आली आहे. ब्रिटिश फिल्म कंपन्यांच्या व हिंदुस्थानांत, नव्याने स्थापावयाच्या एका कंपनीच्या सहकार्याने वरील कंपनी काम करणार आहे. सर फ्रॅन्सिस प्राइस हे तिचे चेअरमन आहेत.

पुण्याची आर्थिक पहाणी

प्रि. गाढगीळ ह्यांचा नवा ग्रंथ

(१)

प्रिन्सिपॉल घनंजयराव गाढगीळ ह्यांनी आपल्या गोखले इन्स्टिट्यूटमधील मदतनीसांच्या सहायाने पुणे शहरातील नागरिकांच्या आर्थिक व सामाजिक पहाणीचे काम ऑगस्ट, १९३६ मध्ये सुरू केले. पुणे शहर म्युनिसिपॅलिटीने ह्या कार्यास एकूण ५,३४० रुपयांची मदत दिली. सर्व्हेन म्युनिसिपॅलिटीने ५०० रुपये मंजूर केले. पुना कॅम्पेस्ट बोर्ड कोणत्याच प्रकारे आर्थिक सहाय करू शकले नाही, त्या कारणाने पहाणीचे क्षेत्र शहर व सर्व्हेन हद्द एवढेच मर्यादित झाले. "सोशल सर्व्हेज ऑफ मर्सीसाइड" ही सुप्रसिद्ध पहाणी आदर्श म्हणून ठेवण्यांत आली. माहिती गोळा करून तिची मांडणी करणे व तीव्र रिपोर्ट लिहिणे ह्या सर्व कामास अपेक्षेबरोबर वेळ लागला आणि छपाईसहि उशीर झाला. पहाणीचा पहिला खंड नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे, त्यांत आर्थिक माहितीचे संकलनच मुख्यतः आले असून दुसऱ्या खंडांत सामाजिक माहिती प्रसिद्ध होईल. प्रस्तुत पहिल्या खंडाची ३०० पृष्ठे झाली असून ती माहितीने, आराखड्यांनी व तक्त्यांनी भरगच्च भरली आहेत. पृष्ठसंख्या ३०० असून किंमत १५ रुपये ठेवण्यांत आली आहे. प्रस्तुत पुस्तकाच्या प्रारंभी पुणे शहराच्या वाढीचा इतिहास देण्यांत आला आहे. "अर्थ" च्या गेल्या दिवाळी अंकांत त्याचे आधारावर प्रि. गाढगीळ ह्यांचे प्रमुख सहायक, श्री. एन. व्ही. सोवनी ह्यांनी लिहिलेला लेख प्रसिद्ध झाला होता. ही ऐतिहासिक माहिती श्री. सोवनी ह्यांनीत्र परिश्रमपूर्वक मिळविलेली आहे. पुस्तकाच्या दुसऱ्या प्रकरणांत पुण्यातील लोकसंख्येविषयी वेगवेगळ्या वर्गींनी माहिती दिली आहे, ती उपयुक्त व लोकांच्या रहाणीवर प्रकाश पाडणारी आहे. उदाहरणार्थ, रहाणीचे मान हे कुटुंबांनी नेमलेल्या नोकरांच्या संख्येवरून अजमावता येते. नाना, गंज, मंगळवार व गणेश ह्या पेठांत घरगुती कामावर नोकर फारच कमी आढळतात. भवानी व कसबा पेठांत ते प्रमाण किंचित ज्यास्त आहे. घरगुती नोकरांच्या पगाराची छाननी केली तर दर नोकराचा दरमहा पगार सरासरीने ४ रु. ३ आ. पडतो ह्याचा अर्थ, बहुसंख्य नोकर हे कांहीं तासांपुरते किंवा ठराविक कामापुरतेच नेमलेले होते. प्रत्येक पेठेतील किती कुटुंबांत कामासाठी नोकर आहे, हे पाहिले तर बुधवार आणि रास्ता ह्या पेठांतील निम्म्याहून अधिक कुटुंबांनी नोकर-माणूस ठेवलेला आहे, असे आढळून येते. शानवार, सदाशिव व नारायण पेठांत अशा कुटुंबांचे एकूण कुटुंबांशी प्रमाण ४०% ते ५०% पडते. नोकर ठेवणाऱ्या कुटुंबांपैकी एकापेक्षा अधिक नोकर ठेवणारी कुटुंबे फारशी नाहीत. एक्या शिवाजीनगर पेठेत नोकरांचा हा आकडा १-५ पेक्षा ज्यास्त आढळतो. सर्व्हेन हद्दीत नोकर ठेवणाऱ्या कुटुंबांत सरासरीने ३ पेक्षा ज्यास्त नोकर असतात ! दर नोकराच्या मासिक सरासरी पगाराची संचेद शहराची सरासरी ४ रुपये ३ आणे आहे; शिवाजीनगर पेठेत ती ८ रुपये आहे व सर्व्हेन हद्दीत ती १७ रुपये आहे. ह्याचा अर्थ, शिवाजीनगर व सर्व्हेन येथे नोकरांची संख्याहि ज्यास्त आहे व त्यांत पार्ट-टाइम काम करणारांची संख्या तुलनेने पहाता कमी आहे. स्वैपाकी, इत्यादी नोकर मालकाचे घरी जेवतात व त्या हद्दीने त्यांचा पगार ठरविलेला असतो ही गोष्ट वरील हिशेबांत स्पष्ट नाही.

सेनफ्रॅन्सिस्को परिषदेत जागतिक आर्थिक स्वास्थ्य

सेनफ्रॅन्सिस्को परिषदेचे काम कल्पनेच्या बाहेर रेंगाळत चालले आहे ह्याचे मुख्य कारण प्रमुख राष्ट्रांचेमध्ये महत्त्वाच्या व मूलग्राही प्रश्नांवर उपास्थित होणारे मतभेद हे आहे. इंग्लंड व अमेरिका एका बाजूस आणि रशिया दुसऱ्या बाजूस अशा रीतीने हा वाद चालला आहे आणि ह्या राष्ट्रांचा दृष्टिकोन कित्येक तात्विक बाबतीत भिन्न असल्याचे दिसून आले आहे. तसेच, प्रमुख राष्ट्रे आणि लहान व कम्बुवत राष्ट्रे ह्यांचीही कांहीं प्रश्नांचे संबंधांत एकवाक्यता होत नाही. पोलंडच्या बाबतीतले रशियाचे धोरण इंग्लंड व अमेरिका ह्यांस पसंत नाही, आणि सेनफ्रॅन्सिस्को परिषद जागतिक सुरक्षिततेची योजना एकीकडे तयार करित असताच फ्रान्ससारख्या प्रमुख राष्ट्राने सीरियांत व लेबेनॉनमध्ये आपले राजकीय वर्चस्व प्रस्थापित करण्यासाठी शस्त्र उगारले आहे, ह्यायोगाने त्या परिषदेच्या विधायक कार्याविषयी साशंकता उत्पन्न झाली आहे. जागतिक शांततेची स्थिर व्यवस्था व्हावी म्हणून परिषदेत योजना आखली जात आहे, तिच्या प्रमाणेच आर्थिक व सामाजिक स्वास्थ्यासाठी आंतरराष्ट्रीय सहकार्याची कायमची तजवीज व्हावी असे चाटत आहे. ह्या विषयाचा विचार हिंदुस्थान सरकारचे प्रतिनिधी, सर रामस्वामी मुद्दलियार ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली असलेल्या परिषदेच्या समितीने केला असून तिच्या सूचना परिषदेत मान्य होतील अशी अपेक्षा आहे. मागलेल्या व लहान राष्ट्रांस औद्योगिक व सामाजिक प्रगतीबाबत सर्व प्रकारचे साहाय्य दिले जावे आणि त्यांतील लोकांचे दारिद्र्य, अज्ञान व शारीरिक अस्वास्थ्य ह्यांचे निवारण करण्यासाठी उपाय योजले जावे अशा आशयाची ही शिफारस आहे. नियोजित जागतिक संघटनेच्या उद्दिष्टांत तिचा अंतर्भाव झाला तरी ती व्यवहारांत कशी येणार हाच कठिण प्रश्न आहे. उच्च ध्येय ठीक आहेत, पण त्यांची कसोटी प्रत्यक्ष व्यवहार ही आहे.

"हिंदुस्थानाने ग्रेट ब्रिटनला कर्जात सूट द्यावी"

हिंदुस्थानाचे ग्रेट ब्रिटनकडून येणे त्या देशांत सादून राहिले आहे हा आंतरराष्ट्रीय व्यापारास मोठाच अडथळा आहे; हिंदुस्थानाने स्वखुषीने कांहीं येणे सोडून द्यावे, असे मत एका अमेरिकन आर्थिक अधिकाऱ्याने व्यक्त केले आहे. शत्रुपक्षाच्या पराभवासाठी हिंदुस्थानाची ती आर्थिक देणगीच समजावी, अशी त्याची सूचना आहे. अमेरिकेने गेल्या महायुद्धानंतर आपले युरोपियन राष्ट्रांकडील येणे नाही का सोडून दिले ? असा दाखला त्याने दिला आहे. ग्रेट ब्रिटनचे आर्थिक सामर्थ्य हिंदुस्थानाची कर्जेफेद पूर्णतः करण्याइतके नसल्याकारणाने अनेक वर्षे हा प्रश्न लोंबकाळत ठेवण्यापेक्षा लागलीच त्याचा निकाल लावून घेण्यांत हिंदुस्थानाचा फायदा आहे, असे सांगण्यांत येत आहे. हिंदुस्थानाने स्वखुषीने ग्रेट ब्रिटनला कांहीं सूट दिली तर ग्रेट ब्रिटन कांहीं कर्जेफेद डॉलर्सच्या द्वारा कळू शकेल असेहि सुचविण्यांत येत आहे. ह्याचा अर्थ त्यामुळे अमेरिकेचा हिंदुस्थानाशी व्यापार सुरू होऊ शकेल असा आहे. ग्रेट ब्रिटनकडून हिंदुस्थानाने माल घेत रहाणे अमेरिकेच्या फायद्याचे नाही, हे उघड आहे.

स्फुट विचार

इंपीरिअल बँकेस रिझर्व्ह बँकेची एजन्सी

सन १९२० साली इंपीरिअल बँक ऑफ इंडिया अॅक्ट पास होऊन २७ जानेवारी १९२१ रोजी इंपीरिअल बँकेच्या व्यवहारास प्रारंभ झाला आणि तीन प्रांतिक बँकांचे तीत एकीकरण झाले. मध्यवर्ती बँकेच्या स्थापनेसंबंधी इतकी वर्षे चर्चा चालली होती व योजना आखल्या जात होत्या, तथापि अशा बँकेच्या स्थापनेस मूर्त स्वरूप प्राप्त झाले नव्हते. इंपीरिअल बँकेची स्थापना म्हणजे मध्यवर्ती बँकेची स्थापना नव्हे, हेहि स्पष्ट होते. इंपीरिअल बँक स्थापन झाली तरी मध्यवर्ती बँकेची महत्त्वाची कामे तिच्याकडे कधीच सोपविण्यांत आली नाहीत. परराष्ट्रीय हुंडणावळ व चलन ह्या अत्यंत महत्त्वाच्या बाबी इंपीरिअल बँकेच्या अधिकारांत कधीच आल्या नाहीत. नोटा काढण्याचा अधिकार तिला मिळाला नाही. इतर बँकांप्रमाणेच व्यवहार करणारी परंतु मोठी आणि हिंदुस्थान सरकारशी प्रत्यक्ष संबंध असलेली व्यापारी जॉइंट स्टॉक बँक अशी ती बँक बनली. पुढे मध्यवर्ती बँकेची स्थापना १९३४ साली झाली. इंपीरिअल बँकेचा विशिष्ट दर्जा, तिचे देशभर पसरलेले शाखांचे प्रचंड जाळे, तिचेवरील जनतेचा विश्वास, इत्यादि बाबी लक्षांत घेऊन, रिझर्व्ह बँकेचा कांहीं बाबतीत एजंट हा दर्जा तिलाच देण्याचे ठरले व रिझर्व्ह बँकेने तिचा व्यावहारिक दृष्ट्या उपयोग करून घ्यावा अशी योजना आखण्यांत आली. रिझर्व्ह बँकेचे एजन्सीचे काम करण्याबद्दल इंपीरिअल बँकेस वार्षिक मोबदला मिळावयाचा त्याची तरतूदहि कायद्यांत करण्यांत आली.

दोन बँकांमधील करार

रिझर्व्ह बँक आणि इंपीरिअल बँक ह्यांचेमधील कराराची रूपरेखा खालीलप्रमाणे आहे. ब्रिटिश हिंदुस्थानांत ज्या ठिकाणी इंपीरिअल बँकेच्या शाखा असतील आणि रिझर्व्ह बँकेच्या बँकिंग विभागाची शाखा नसेल अशा सर्व ठिकाणी इंपीरिअल बँक रिझर्व्ह बँकेच्या एजन्सीचे काम करील. ते दुसऱ्या कोणत्याहि बँकेस करता येणार नाही. हिंदुस्थान सरकारचे वरील ठिकाणी काम इंपीरिअल बँक पहाणार ते रिझर्व्ह बँकेच्या वतीने पहाणार, ह्यासाठी तिला कमिशन मिळेल. पहिल्या दहा वर्षांच्या मुदतीत सरकारच्या वतीने जमानावेची दर वर्षी ज्या रकमेची उलाढाल होईल तिच्यापैकी पहिल्या २५० कोटींवर रूंद टक्का व बाकीच्या रकमेवर रूंद टक्का असे हे कमिशन ठरले आहे. पहिल्या दशवार्षिक मुदतीच्या अखेर ह्या कमिशनच्या रकमेचा फेरविचार केला जाईल. त्यापुढे जोपर्यंत करार अंमलांत राहिल तोपर्यंत दर पांच वर्षांनी त्याचा फेरविचार होईल. रिझर्व्ह बँकेचा कायदा अंमलांत येण्यापूर्वी इंपीरिअल बँकेच्या ज्या शाखा अस्तित्वांत असतील त्या तशाच चालू ठेवण्यासाठी पहिली पंधरा वर्षे रिझर्व्ह बँक तिला खालीलप्रमाणे रकमा देईल:-

- (अ) पहिली पांच वर्षे, दरवर्षी ९ लक्ष रु.
- (ब) दुसरी पांच वर्षे, दरवर्षी ६ लक्ष रु.
- (क) तिसरी पांच वर्षे, दरवर्षी ४ लक्ष रु.

कराराचा फेरविचार करण्याची आवश्यकता

रिझर्व्ह बँकेचा इंपीरिअल बँकेशी झालेला करार इंपीरिअल बँकेस फारच अनुकूल आहे आणि इतर हिंदी लायक बँकांस त्यामुळे अन्याय होत आहे, अशी प्रस्तुत करारासंबंधी तक्रार आहे. ह्या पंधरा वर्षे मुदतीच्या कराराची पहिली दहा वर्षांची मुदत ३१ मार्च, १९४५ रोजी संपली आहे आणि करार संपुष्टांत आणण्याविषयी इंपीरिअल बँकेस पांच वर्षांची नोटीस द्यावयाची असल्यास ती ३१ मार्च, १९४५ रोजीच दिली गेली पाहिजे. अशा तऱ्हेची नोटीस देण्यांत आली आहे किंवा नाही, ह्याचा खुलासा कोठेच प्राप्त झालेला नाही. इंपीरिअल बँकेची एजन्सीची मोनोपली रद्द व्हावी ह्याबद्दल मागणी करण्यांत एकमत्य असणे स्वाभाविक आहे. परंतु, इंपीरिअल बँकेच्या ऐवजी दुसऱ्या कोणास एजन्सी द्यावयाची म्हटले, तर त्या एजंटची निवड कोणत्या तत्त्वावर करावी, त्याच्याशी करार कोणते करावे, ह्याबद्दल चर्चाहि कोठे झालेली नाही. इंपीरिअल बँकेच्या वर्चस्वाविरुद्ध मात्र इतरांचे एकमत दिसते. इंपीरिअल बँकेच्या कराराची मूळ मुदत १५ वर्षांची असली, तरी तिला एजन्सीच्या कामाचा मोबदला काय मिळावा, ह्याचा विचार पहिल्या दहा वर्षांनंतर पुनः अवश्यमेव करण्यांत यावा, असा सक्त आदेश कायद्याने दिलेला आहे, ही गोष्ट येथे महत्त्वाची आहे. तज्ज्ञांनी हिशेब तपासून, इंपीरिअल बँकेस प्रत्यक्ष खर्च किती येतो हे पाहूनच ह्यासंबंधांत मत व्यक्त केल्यावर कराराचा फेरविचार व्हावा, असे कायदा सांगतो. अशा तऱ्हेची तपासणी करण्यांत आली आहे काय ? ह्या तपासणीचे आधारावर इंपीरिअल बँकेस १ एप्रिल १९४५ पासून एजन्सीबाबत मिळावयाचा मोबदला ठरविण्यांत आला आहे काय ? कायद्याच्या परिशिष्टांत मोबदल्याचा तपशील नमूद केलेला आहे, तो तेव्हाच्या अंदाजावरच आधारलेला आहे. प्रत्यक्ष अनुभवांती त्यांत फेरफार होणे इष्ट वाटले किंवा नाही, ह्या प्रश्नाचा उलगडा झाला पाहिजे. रिझर्व्ह बँक आणि इंपीरिअल बँक ह्यांचे करारांत कांहीं फरक झाला असल्यास अर्थात तो मध्यवर्ती विधिमंडळास कायद्याप्रमाणे सादर केला जाईलच.

बॉयलर व इंजने ह्यांच्या उत्पादनास हिंदुस्थानांत प्रारंभ

ईस्ट इंडिया रेल्वेचे सिंगभुम येथील वर्कशॉप ता. १ मे रोजी टाटांचे स्वाधीन करण्यांत आले. तेथे टाटा बॉयलर व इंजने ह्यांचे उत्पादन करणार आहेत. प्रथम बॉयलर तयार होऊ लागतील व नंतर इंजनांचे उत्पादन हाती घेण्यांत येईल. सरकार दरसाल कांहीं किमान बॉयलर व इंजने टाटांचेकडून विकत घेईल आणि ज्यास्तीची आयात करण्यापूर्वी टाटांच्या मालासच प्राधान्य देईल. ह्या योजनेसाठी लागणारी ३० लक्ष रुपयांची यंत्रसामुग्री इंग्लंड-मधून सत्वर मिळवून देण्याची खटपट सरकार करित आहे. ह्या नवीन उपक्रमासाठी एक नवी कंपनी स्थापन करण्यांत येईल, तिच्या ५ कोटींच्या अधिकृत भांडवलापैकी २ कोटींचे भांडवल विक्रीस काढण्यांत येईल व त्यापैकी ५०% म्हणजे १ कोटी रुपये भांडवल प्रत्यक्ष वसूल केले जाईल, असे समजते. हे भांडवल उषढ विक्रीम न निवता, टाटा आयर्न अँड स्टील कंपनी, बडोदे सरकार व निजाम सरकार ह्यांच्या सहकार्याने कंपनी स्थापन होईल अशी अपेक्षा आहे. बॉयलर व इंजने ह्यांच्या उत्पादनाची हिंदुस्थानांत व्यवस्था करावी, असा लोकमताचा फार पूर्वीपासूनचा आग्रह आहे. नव्या योजनेस टाटांचा पुरस्कार असल्या कारणाने तिचे सर्वत्र स्वागतच होईल.

— त्वरा करा —

ज्या तरुणांना सैन्यांत भरती होणेचें असेल त्यांनी त्वरित येऊन भेटावें अगर पत्रव्यवहार करावा.

भरती कोणत्याहि खात्यांत केली जाईल.

पत्ता:—

तुळजाराम मोदी

मोतीचौक, सातारा.

स्टेशन, मोटारस्टॅंड व पोस्ट ऑफिसपासून
अवघ्या पांचच मिनिटांचे रस्त्यावर
बेळगांव येथील एकच प्रसिद्ध ठिकाण
महाराष्ट्र भुवन
लॉजिंग बोर्डिंगची उत्कृष्ट सोय
बेळगांव] [मालक:—वाय. व्ही. सहस्रबुद्धे

— : साठे बिस्किटे : —

ऑरेंज व श्रूसबरी

आतां स्थानिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळूं लागलीं. युद्धसमाप्तीचा काळ जवळ येत जाईल, तस-
तशीं परगांवचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळूं शकतील.

— साठे बिस्किट कं., पुणे २

संस्थापक :

कै. नानासाहेब सरपोतदार

पूना गेस्ट हाऊस

टेलिफोन
नं. ७७९

तयार कपड्यांचे
व्यापारी

महिंद्रकर ब्रदर्स

गिरगांव, मुंबई नं. ४
व बुधवार चौक, पुणे.

जीर्ण व हटवादी हिंवतापासाठी
डॉ. बी.सी. रॉय ह्यांच्या कृतीप्रमाणें तयार केलेलें

पायरोनिल

प्रथितयश डॉक्टर्स वापरतात.

: सोल डिस्ट्रिब्यूटर्स ;

फार्मास्युटिकल अँड जनरल एजन्सीज,

८६६ सदाशिव, पुणे २.

EVERYTHING IN RUBBER GOODS

- Hospital Requirements
- Cab Tyres
- Mechanical Rubber Goods
- Rubber Gloves
- Rubber Rollers for Textile Mills
- Ebonite Sheets & Rods etc.

The Western India Manufacturers' Agency, Ltd.,
Sir Vithaldas Chambers, 16 Apollo Street, Fort, Bombay
Tel. 32408] [Telegrams : "Artleather"

डोंगर
याच्या
बालामृतान
अशक्त मुले
सशक्त होतात.

व्ही. पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणे एजंट:—
द. ना. हेजीब

नोगीचे
डोंगर
छाप
शुद्ध निलगिरी तेल.

नोगी आणि कं. मुंबई ४

महाराष्ट्र-दर्शन (अॅटलस) ग्रंथाची रूपरेखा

महाराष्ट्राची वस्तुस्थिति दाखविणारीं सुमारे साठ मानचित्रे लहान व मोठ्या आकाराच्या पुस्तकरूपाने प्रसिद्ध करण्याचे महाराष्ट्र साहाय्यक संघाने योजले आहे. मानचित्रावरील निर्बंधा-मुळे लहान आकाराचे पुस्तकच प्रसिद्धीसाठी प्रथमतः घेण्याचे योजले आहे. त्यांत समाविष्ट करण्याच्या मानचित्रांपैकी काहीं मानचित्रांचे 'प्रथमदर्शन' नांवाची आठ मानचित्रांची पुस्तिका तयार केली आहे. तिची किंमत आठ आणे आहे. या पत्रकाबरोबर दोन मानचित्रे आहेत. त्यांवरून सर्वसाधारण कल्पना येईल. त्यांचे खाली त्रोटक माहिती दिली आहे. त्यापेक्षा जास्त माहिती देणे अगत्याचे आहे व ती मुख्य ग्रंथात देण्यातहि येईल. अशा प्रकारचा साठ मानचित्रांचा व जास्त माहिती दिलेला २००० प्रतींचा ग्रंथ प्रकाशित करण्यास आजच्या अंदाजाने सुमारे ७,५०० रुपये खर्च येईल. मोठ्या आकाराच्या ग्रंथास अंदाजे १५,००० रुपये खर्च होतील. ग्रंथाची किंमत कमी ठेवून कार्य-प्रेमी घनिकांकडून देण्याच्या ध्याव्या अशी कल्पना आहे. याचे

कारण म्हणजे मध्यम स्थितीतील अभ्यासू व्यक्तींना ग्रंथ विकत घेतां यावा. ही विचारसरणी मान्य झाल्यास देणग्या घेण्याची इष्टता पटेल. देणगी देणारांनी आपल्या इच्छेप्रमाणे रु. २५, ५० व १०० च्या देणग्या या कार्यास थाव्या अशी विनंति आहे. देणगीरूपाने रक्कम न जमल्यास पुस्तकाची किंमत ७५ रुपयपर्यंत ठेवावी लागेल. महाराष्ट्रदर्शन ग्रंथाबद्दल माहिती मागवावयाची अगर पाठवावयाची असेल, देणगी अगर अगाऊ किंमत पाठवावयाची असेल तर न. गं. आपटे, ९५२ सदाशिव, पुणे २, पोस्ट पेटी नं. ३३, या पत्त्यावर पाठवावी.

टाटांची नवी कंपनी

बॉयलर व इंजने ह्यांच्या उत्पादनासाठी टाटा नवीन कंपनी काढणार आहेत तिचे नांव टाटा लोकोमोटिव्ह अँड इंजिनरिंग कं. लि. असे राहिल व टाटा सम्स लि. ला तिची मॅनेजिंग एजन्सी मिळेल.

सोन्याच्या खार्णीतील मजुरांचा संप

कोलार सोन्याच्या खार्णीतील मजुरांचा संप गेले. १५ दिवस चालू आहे. संपांत ३०,००० मजूर सामील झाले आहेत.

व्याज-वजा (xd)

+ इंडि. युना. ३०-५-४५

मुंबई शेअर बाजार

(वि. म. लिमये आणि मं. पुणे ४ यांजकडून)

व्याज-वजा (xd)

सिलेक्स ५-७-४५

न्यू इंडिया ९-७-४५

१९४४ मधील चढउतार	दिलेले व्याज + संश्लिष्ट ५ अंतिम	व्याज केंद्रां मिळते	कंपनीचे नांव	मूल रु.	मंगळवार दि. २९/५/४५	बुधवार ३०/५/४५	गुरुवार ३१/५/४५	शुक्रवार १/६/४५	शोमवार २/६/४५
३१५; १९९६	१२९-०-९	ऑगस्ट	टाटा डिफेंड्स	३०	२१२२-०	२१४७-०	२१४२-०	२१३५-०	२१५२-०
४३५; ३६९	२३-०-०	ऑगस्ट	टाटा आर्दिनरी	७५	३६-०	४०१-०	३९९-०	३९८-०	४०२-०
२२०१; १६९५	५०-०-०	मार्च-सप्टे.	बॉम्बे डाईंग	२५०	१८७३-१२	१८८३-१२	१८८९-४	१८७०-०	१८७७-०
७६५; ५३३	१६-०-०	मार्च-सप्टे.	कोहिनूर	१००	६०५-०	६१०-०	६०७-०	६०६-०	६०९-०
६५३; ४७५	२२-०-०	मे	स्वदेशी	१००	५३२-०	५३७-०	५३३-०	५३०-०	५३३-०
४९८; ३६१	६-०-०	नोव्हें.-एप्रिल	नागपुर	१००	३७९-०	३८६-०	३८३-०	३८३-०	३८४-०
३७७; २६५	१५-०-०	एप्रिल	फिनले	१००	२९१-०	२९३-०	२९२-०	२९०-०	२९१-०
३९४; २८२	१-०-०	ऑक्टो.-एप्रिल	गोकाक	१००	२९९-०	२९९-०	२९९-०	२९९-०	३००-०
३०५; २१८	१२-०-०	जुलै	सिलेक्स	५०	२८१-०	२८५-०	२८४-०	२८१-०	२८३-०
५-१०-६; ३-६	०-४-०	मार्च	अपीलो	२	३-१४-०	३-१४-०	३-१४-६	३-१४-६	३-१४-६
२१-१४; १३-४.६	०-१५-०	मे	इंडि. यु. ऑर्दि.	१०	१४-१५-६	१४-३+	१४-०-६	१४-०-६	१४-१-६
४-९; २-७	०-३-०	मे	डिफेंड्स	१	३-०-६	२-१४+	२-१४-०	२-१३-९	२-१४-९
१२७०; ६३०	१११-०-०	जुलै	इंदूर माळवा	१००	७११-४-०	७२०-०	७१७-०	७१६-४	७१७-०
२५४; २१६	७-०-०	जानेवारी	असो. सोमेट	१००	२३६-०-०	२३६-०	२३५-१२	२३७-०	२१५-०+
२५९; २१९	९-०-०	जानेवारी	चिलापूर शुगर	५०	२१९-२-०	२१९-०	२२१-०	२२२-०	२२२-०
५७५; ३७६	७-८-०	डिसेंबर	बॉम्बे बर्मा	१२५	५३५-०-०	५३३-१२	५३०-०	५३२-०	५३०-०
६३-१२; ७३	१-८-०	जुलै	न्यू इंडिया अं०	१५	८०-०-०	८०-०	८१-०	८१-४	८२-०
३८; २९-२	१-४-०	जानेवारी	शिंदिया स्टीम	१५	३५-०-०	३५-१३	३५-०	३५-०	३५-१५
८५; ४८	२-०-०	एप्रिल	शोबराजपूर	१०	५०-०-०	५०-०	५०-४	५०-४	५१-०
३३; १९	टाटा केमिकल	१०	२०-८-०	२०-६	२०-६	२०-२	२०-२
९०; ६८-१२	३-०-०	सप्टेंबर	टाटा ऑईल	२५	६७-१२-०	६७-०	६७-४	६७-८	६७-८
			३३% रोले	१००	१००-५-६	१००-६-०	१००-७	१००-७-३	१००-१२-०

वर्ग पुस्तके (द्र. युके) बंद
न्यू इंडिया अंशु. १-६-४५ ते २९-६-४५

सिलेक्स २५-५-४५ ते १४-६-४५

शोमवार दि. ४-६-४५ चे भाव

३% गव्हर्नमेंट लोन्स

१९४६	१०२-८-०
१९५१-४	१००-१५-०
१९५७	१००-३-०
१९६३-६५	९८-१५-६
१९६६-६८	९८-५-६

बँका

बरोडा	१४१-४
सेंट्रल	७९-८
इंडिया	१८५-०
इंपी०	{ २०००-०
	{ ५०२-८
रिसर्व्ह	१३९-०
यूनियन	८-१४

बीज कंपन्या

आंध्रा मॅली	१७५६-४
बॉम्बे ट्रेम	१४१-०
टाटा हायड्रो	२०४-०
टाटा पॉवर	१८०५-०

फाजिल चलनविस्तारास आळा

१९४४-४५ मध्ये, चलनविस्तारास आळा बसावा म्हणून खेळते चलन ओढून घेण्याचे प्रयत्न करण्यांत आले. त्याचे नियोजित आकडे व प्रत्यक्ष वसुली ह्यांचा तपशील सार्ली दिला आहे:—

प्रांत	नियोजित वसुली	(आकडे हजार रुपयांचे आहेत)	
		१-४-४४ ते ३१-३-४५ वसुली	अद्याप वसूल व्हावयाची रकम
मुंबई	६५,००,००	२५,५८,३१	३९,४१,६९
बंगाल	२०,००,००	९,४२,८२	१०,५७,१८
पंजाब	२५,००,००	२१,५६,७२	३,४३,२८
संयुक्तप्रांत	१५,००,००	१९,६०,१८	-४,६०,१८x
मद्रास	२५,००,००	२०,५५,४०	४,४४,६०
सिंध	८,५०,००	८,३५,३०	२४,७०
बिहार	६,००,००	८,३६,८९	-२,८६,८२x
दिल्ली	३,००,००	१,६०,५६	१,३९,४४
मध्यप्रांत-वन्हाड	८,००,००	१७,३९,३७	-९,३९,३७x
सरहद्द-प्रांत	१,००,००	४८,९२	५१,०८
ओरिसा	१,००,००	१,००,४४	-४४x
बलुचिस्तान	५०,००	२५,५९	२४,४१
आसाम	१,२५,००	१,२७,५३	-२,५३x
अजमेर-मारवाड	२५,००	२९,२०	-४,२०x
कूर्ग	३,००	६,१३	-३,१३x
हिंदी संस्थाने	३३,५९,८९	१०,६५,३०	२२,९४,५९

एकूण २,१३,१२,८९ १,४६,९८,५९ ६६,१४,३०
x नियोजित आकड्यापेक्षा ज्यास्त झालेली वसुली.

वरील आकड्यांवरून, सात प्रांतांनी नियोजित वसुलीपेक्षा जास्त वसुली केली असल्याचे दिसून येईल. या वसुलींत कर्जातील गुंतवण, जादा करवसुली व जादा जमीनमहसूलवसुली ह्यांचा समावेश होतो. त्यापैकी दुसऱ्या दोन बाबींचे आकडे उपलब्ध झाल्यावर इतर प्रांतांची वसुलीबाबत परिस्थिति अधिक समाधानकारक असल्याचे आढळून येईल. हिंदी संस्थानांनी नियोजित वसुली केलेली नाही व त्यांच्या बाकी वसुलीचे नियोजित वसुलीशी प्रमाणहि फार मोठे आहे, हे वरील आकड्यांवरून स्पष्ट होते.

वरिष्ठ जागांवर युरोपियनांची भरती

इंडियन सिव्हिल सर्व्हिस व इंडियन पोलीस सर्व्हिस ह्यांचे मधील भरती जानेवारी, १९४३ पासून बंद ठेवण्यांत आली. १९४४ अखेर इंडियन सिव्हिल सर्व्हिसमधील १६९ जागा रिकाम्या आहेत. त्यापैकी ९८ जागा युरोपियनांच्या वाटणीस जातील. ह्यापुढे युद्धसंपेपर्यंत दरसाल निर्माण होणाऱ्या ४८ जागापैकीहि निम्त्या जागा त्यांचेसाठी राखून ठेवल्या जातील. इंडियन पोलीस सर्व्हिसमध्ये ९६ जागा रिकाम्या आहेत. त्यापैकी ६३ जागांवर युरोपियनांची नेमणूक होईल. ह्यापुढे दरसाल निर्माण होणाऱ्या जागापैकी ११ हिंदी उमेदवारांस व १२ किंवा ३३ युरोपियन उमेदवारांस मिळतील.

“मागोरा”चा अभिनव व आश्चर्यकारक शोध
ढेकणांच्या उदवत्या

(ABC)

BUG COILS (ABC)

प्रत्येक उदवत्ती रात्रभर जळते व तोंपर्यंत ढेकून आपले ठिकाण सोडून बाहेर येत नाहीत. विशिष्ट घुरामुळे हा चमत्कार होतो. बॉक्समध्ये १२ तांबड्या उदवत्या तांबड्या पॅकिंगमध्ये बॉक्स किं. रु. १८८, ट. ख. निराळा.

दि मागोरा केमिकल कं. लि.,
हिराबाग, पुणे २

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

दी भारत इंडस्ट्रियल
बँक, लि०

हेड ऑफिस:—पुणे शहर

—शाखा:—

- (१) पुणे कॅन्टोनमेंट (२) बारामती (३) लोणावळा
- (४) बेलापूर. वे-ऑफिस-खोपोली (जि. कुलाबा)

एकूण खेळते भांडवल : ३०,००,००० रु. वर

चेअरमन:—श्री. के. वि. केळकर, M. A., LL. B.

पुढील गांवांवर डिमांड ड्राफ्टस दिले जातात:—

नगर, मुंबई, बंगलोर, अर्साकैरी, बेळगांव, धारवाड,
हुबळी, कोचीन, कालिकत वगैरे

आमचे बारामती शाखेत वेस्टर्न इंडिया, वॉर्डन,
एशियन, वगैरे कंपन्यांचे हस्ते स्वीकारण्याची
व्यवस्था केली आहे.

झाअर विक्री चालू आहे.

गत वर्षी कर आफ ४% डिव्हिडंड देण्यांत आले.

—सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात—

रा. बा. साळवेकर, नी. ना. क्षीरसागर.

मॅनेजिंग डायरेक्टर्स.